

Major R. E. Simpkin

14

OBUKA BUDUĆE BRITANSKE ARMIJE¹⁾

Članak pretstavlja nagrađenu temu na konkursu. Kandidat je imao zadatak da očima trupnog oficira razmotri probleme obuke ljudstva za eventualni nuklearni rat, koji pored vojne zahtevaju i svestranu analizu psihološke nastave i obuke. Iz članka se vidi da je već i sam tekst konkursa sadržavao izvesne aluzije u pogledu zastarelosti nekih britanskih metoda (na primer, dril kao pokretač discipline itd.), s obzirom na mišljenje pisca da za eventualno nuklearno bojište treba izgrađivati borce sasvim novog tipa.

Pisac u početku konstatuje da koncepcija savremene obuke ne obuhvata samo aktivnosti koje su neposredno vezane za tehniku borbenih dejstava, pošto uspeh u borbi zavisi mnogo više od volje za borbu, moralne čvrstine, fizičke kondicije, prilagodavanja i snalažljivosti — osobina koje su, svaka pojedinačno, značajnije od same tehnike rukovanja oružjem.

Iako se nema stvarna slika nuklearnog bojišta, organizacije, formacije i taktike koje bi tom bojištu najbolje odgovarale, pisac smatra da se već sada na nivou puka može mnogo učiniti u pogledu duhovnog i fizičkog izgrađivanja vojnika — u smislu njegove pripreme za nove zadatke i izgrađivanja kod njega novih shvatanja.

Kao osnovu svojih razmatranja pisac je uzeo jednu malu regularnu armiju V. Britanije, na bazi dobrovoljne popune, čije bi jedinice bile snabdevene raznom opremom i materijalom i namenjene izvršenju raznovrsnih zadataka u raznim oblicima eventualnog budućeg rata.

Po njegovom mišljenju nuklearni rat bi V. Britanija vodila u uslovima velike brojne nadmoćnosti protivnika. Poznati uslovi rasturanja snaga i sredstava, velike pokretljivosti izvan borbe i brzine tempa

u borbi, zahtevaju male grupe koje mogu duže vreme biti bez ličnog kontakta sa višim starešinama. Ovakva situacija povećava odgovornost najnižih starešina, a čvrstini i snalažljivosti svakog pojedinog borca daje poseban značaj.

Pisac smatra da su nuklearna oruđa povoljnija za zaprečavanje i uništenje nepokretnih instalacija i uređaja nego za blisku podršku. Stoga vojnik mora biti osposobljen da se za duži period vremena zadovoljava samo najnužnijim količinama hrane i vode, koje će često morati i sam pribavljati. Ujedno će biti primoran da svoja borbena sredstva održava pomoću svakovrsne improvizacije i da efikasno koristi zapljenjeni materijal.

Što se tiče osećanja straha na bojištu, nuklearno oružje će verovatno povećati uobičajene nelagodnosti i to uglavnom zbog: a) velikog psihološkog uticaja na borca posle iznenadnog uništenja znatnog broja njegovih drugova, odnosno zbog povećanog broja ranjenika oko njega koji će otežavati hitnu sanitetsku pomoć; b) postavljanja problema šta da se radi, posle zatrovavanja radijacijom i pojave smrtnih oboljenja, sa beznađežnim slučajevima kada nedostaju hrana, voda i lekovi. Ovde opet dolazi do izražaja čvrstina i samostalnost i to u mnogo većoj meri nego što je to bio slučaj u prošlosti.

Ova razmatranja pisac zaključuje konstatacijom da će *prisična disciplina*, makako ona bila diskretna i efikasna, morati opasti, pošto u nuklearnom ratu ne postoje uslovi za njenu primenu. Prema tome, naglasak će biti izrazito na *svesnoj disciplini* i iznad svega na *samodisciplini* i *kolektivnom duhu*.

S obzirom na mogućnost da bi eventualni termonuklearni napad na V. Britaniju, usled uništenja porodica i kuća u metropoli, mogao poljuljati osnove na kojima je izgrađen moral britanskih vojnika koji se bore u sastavu prekomorskih snaga, nameće se potreba pronalaženja

¹⁾ Training in the Future British Army, by Major R. E. Simpkin, *The Army Quarterly*, V. Britanija, januar 1960.

metoda izgrađivanja takve psihe kod ljudi koja bi ove održala u borbi čak i kada bi njihova zemlja bila uništena.

Ciljevi novog sistema obuke. — Pisac nabrjava ciljeve koje treba postići obukom, čija suština proizilazi iz onoga što je već dosada rečeno. To su u prvom redu moral, disciplina, komandovanje, fizička izdržljivost, profesionalna vještina i snalažljivost. No, u ovim ciljevima, kako kaže i sam pisac, nema ničeg novog i originalnog, pošto su oni i ranije predstavljali osnovu obuke. Novina leži samo u obimu i stepenu primene tih metoda, jer u nuklearnom ratu ova načela moraju biti sprovedena na planu armije kao celine.

Osnovi izgradnje morala. — Izgleda da tradicija i dosadašnji osnovi morala, kako ističe pisac, neće u budućnosti biti dovoljni. Pre svega, pripadnici armije dolaze iz društva u kome religija više ne predstavlja moćnu silu, niti nešto ustaljeno bez čega se ne može; idealno zamišljen patriotizam je zastareo i mnogi ljudi ne priznaju više vrednost izvan svojih materijalnih potreba i interesa. Zatim, u sveopuhvatnom ratu uobičajeni motivi patriotizma i odbrane svoga doma su mnogo izgubili od svog značaja. Najzad, na nuklearnom bojištu biće malo prilike za održavanje morala pomoću ličnog primera i uticaja, izrazitijim delovanjem kolektivnog duha i prinudnom disciplinom.

Pisac priznaje da osnova moralnog problema više leži u društvenom nego u vojnom okviru ali zasada britanska armija mora biti spremna da preduzme dobar deo posla koji bi se inače mogao bolje svršiti kod kuće ili u školi.

Primena prinudne političke nastave i psihološkog pritiska se potpuno isključuje, pošto ne bi dala nikakve rezultate. Međutim, ako bi se ipak primenio kakav oblik pritiska, verovatno bi se, po mišljenju pisca, pribeglo fatalizmu i fanatizmu. Bitno u fatalizmu, koji spada u primitivizam, jeste prihvatanje bez pogovora svega što se može dogoditi. No, pisac smatra da se on iz dva razloga ne može uzeti za *credo* britanskog vojnika: zato što bi minirao svaku pojedinačnu moralnu vrednost, kao i zato što ako bi fatalizam uspeo da vojnik pripremi za borbu i da ih u njoj održi bez obzira na okolnosti, ovakvo negativno verovanje teško bi moglo stimulirati samostalnost i inicijativu koje traži nuklearno ratovanje. Fanatizam ima slična svojstva, te ga pisac takođe isključuje.

Tradicija i kolektivni duh. — Britanski vojnik, pored »odanosti kruni i državi«, veoma je snažno vezan za tradiciju i kolektivni duh svog puka. Pisac smatra da će taj duh uvek zadržati svoj značaj za britanskog vojnika, ali on sam po sebi ne može podržavati ljude u nuklearnom ratu.

Profesionalni ponos. — Pominjući neke primere iz ranije istorije i savremenog doba, pisac kaže da je najveća moralna snaga najamničke vojske (pored pohlepnosti za zaradom) u njenom profesionalnom ponosu. U ovom trenutku opšta vojna obaveza je stvorila armiju koja kao celina u Britaniji nije popularna i koja sadrži puno nezainteresovanih i nezadovoljnih vojnika, pa je stoga primorana da prihvati niske standarde obuke. Profesionalni ponos britanskog vojnika, po mišljenju pisca, nalazi se na nuli. Sada treba naći načina da se on podigne, jer može biti značajan faktor u izgradnji morala i samim tim stimulirati više standarde obuke.

Religija. — Ovde pisac preporučuje korišćenje verske zaslepljenosti i sujeverja kao »najbolje osnove za čvrstinu duha i pod najtežim okolnostima«, pa čak i ako starešina sam nije pobožan i vernik. No, pisac priznaje da svako potencirano povezivanje vere sa političkim i vojnim institucijama više škodi verovanju onog malog broja vernika no što ga stimulira.

Humanizam i težnja za samoodržanjem. — Pod humanizmom pisac ovde smatra svaku filozofiju koja se ne oslanja na verovanje u boga niti na čisto materijalne vrednosti; on smatra da većina misaonih ljudi koji nisu u stanju da priđu kakvom dogmatskom religioznom verovanju mogu u toj filozofiji da nađu svoj oslonac. Međutim, takav humanizam kao moralna osnova armije ima nedostataka. Ljudi se teško mogu neposredno podučavati da prihvate humanističke poglede čija je najprostija forma isuviše bliska povezana sa materijalnim vrednostima da bi mogla predstavljati duhovno pribežište u doba fizičke katastrofe. Međutim, većina ljudi ima u sebi duboko ukorenjenu težnju za samoodržanjem i želju da sebe i svoje vrednosti na neki način »ovekoveči«. Takve tendencije deju na paradoksalan način: s jedne strane, one su najjače razvijene kod obrazovanih ljudi, sa visokim životnim standardom, a s druge, često su najhrabriji ljudi, koji najhladnokrvnije gledaju smrti u oči, baš oni koji su dotada obično jedva životarili. Negde u ovom para-

doksu verovatno leži i ključ morala u nuklearnom ratu.

Pisac zaključuje da najbolji način da se dobiju vojnici koji su u stanju da izdrže udarce nuklearnog rata leži pre u razvijanju prirodnih osobina i stavova, nego u nametanju standardne i sintetične filozofije.

Sredstva za obuku

Obuka regularne armije za nuklearni rat može uzeti nekonvencionalne oblike, ali se još uvek mora oslanjati na mirovdopska sredstva; primena novih oblika i sredstava mora se prethodno dobro ispitati.

Fiskultura i sport. — Pisac smatra da se interesovanje za fiskulturu u užem smislu (gimnastičke vežbe sa nastavnikom i sl.) brzo gubi kod onih koji nisu pravi gimnastičari. Fiskultura se upražnjava uglavnom u toku regrutske obuke, gde predstavlja osnovu fizičke kondicije i sigurnosti čoveka u samog sebe i uvodi ljude u sport. Planska fiskultura treba da bude kombinovana sa podučavanjem u borbi bez oružja i samoodbrani. U britanskoj armiji se zasada, u kategoriji borbe udvoje, redovno praktikuje jedino boks. Iznoseći poznate nedostatke boksa, pisac ističe da je *džu-do* mnogo bolje sredstvo za formiranje fizičke kondicije vojnika za nuklearni rat.

Skupne igre i atletika razvijaju fizičku kondiciju i karakter u smislu zahteva koje nameće masovna borba; no, one ne podvrgavaju ljude stvarnim tegobama ili opasnostima za život. Stoga bi najbolji sportovi za čeličenje ljudi za nuklearni rat, po mišljenju pisca, bili oni koji ih odvođe u udaljene krajeve i izlažu stvarnom riziku, a naročito oni u kojima nepažnja ili nedostatak spremnosti i veštine pojedinca dovodi u opasnost čitavu grupu. Takvi su sportovi: planinarenje, patrolno smučanje, trke na vodi i njihovo međusobno kombinovanje. Razna takmičenja, i sve ono što je s tim u vezi, nisu od velike koristi za obuku u celini, pošto ističu nekoliko asova dok ostali ostaju samo navijači. Kolektivni sportski duh se daleko bolje razvija unutar malih grupa (do nivoa čete), pošto u njima učestvuje svaki pojedinac — bez izuzetka. U cilju pravilnog korišćenja sportova kao sredstva za obuku za savremeni rat, pisac predlaže sledeće promene: a) svaki vojnik treba redovno da upražnjava neku

igru ili sport koji ga privlači; b) ceo sistem sportova treba da bude revidiran i finansijsku i moralnu podršku treba da dobiju oni sportovi koji najbolje odgovaraju zahtevima savremene obuke i c) ukoliko se opasni sportovi budu upražnjavali na širokom planu, pukovnici oficiri i podoficiri moraju biti izvežbani — kao instruktori — na osnovnom i višem planu.

Individualna nastava i obuka. — Sadašnji sistem britanske individualne obuke potiče iz Drugog svetskog rata i otada se samo malo izmenio. Prema tome, nije pogodan, kako ističe pisac, za obučavanje male regularne armije visokog kvaliteta. Gro obuke se odigrava izvan vojnikeve uže grupe — u izvesnim centrima (pre dolaska u puk) ili u grupama organizovanim na nivou puka. Ova činjenica podriva odgovornost i kompetenciju trupnih starešina i dovodi do toga da vojnik posmatra sticanje svojih sposobnosti kao nešto izdvojeno od ostalog vojničkog života. Izuzev sa specijalistima, ili na višim tečajevima sličnim instruktorskim, većina individualne obuke bi se mogla bolje izvoditi pojedinačno i sa nastavnikom unutar same trupne jedinice. Pritom se *dril*, iako zastarela forma obuke, po mišljenju pisca, ipak mora i dalje primenjivati da bi se postiglo »vojničko držanje«. Isto se tako ne može potpuno izostaviti ni ceremonijal («parada», isticanje zastave itd.), bar u najnepohodnijoj meri i savremenijoj formi. Specijalistička nastava i obuka moraju se izvoditi u centralnim ustanovama koje raspolazu svim podobnostima i uređajima. Sistem u kome grupa ljudi prolazi kroz sve faze obuke zajedno i stiže u trupnu jedinicu kao celina, bio je dobar kod avioposada, ali nikad nije bio mnogo uspešan u britanskoj KoV. Što se tiče morala i drugarstva, pisac smatra da najidealniju grupu predstavlja vod.

Kolektivna obuka. — U odnosu na konvencionalnu, obuka za nuklearni rat stavlja naročit naglasak na tzv. obuku na nižem nivou. Veće vežbe više obučavaju štabove no trupe. Primena ratnih igara, kombinovanih sa vežbama u oblasti održavanja veze i komandovanja, smanjuje potrebu za održavanjem velikih vežbi sa trupom. Ovo će osloboditi sredstva, vreme i terenski prostor za obuku na nižem nivou. No, problemi obuke mladih starešina za samostalan rad i stvaranje njihove otpornosti prema opasnostima i fizičkim naporima ostaju još uvek aktuelni. U sadašnjim okolnostima, naprimer, vod-

na obuka se izvodi pod neprestanom kontrolom komandira čete; umesto da se komandir voda prepusti samom sebi i tako mu se omogućiti da primeni svoje sopstvene ideje, njega u toku vodne obuke posećuje čitav niz starešina, različitog ranga i funkcije, uvek spremnih da mu daju savete.

Običaj da se kolektivna obuka izvodi u toku godišnjeg doba kada je vreme najpovoljnije, u svakom pogledu smanjuje njenu vrednost, a naročito u pogledu razvijanja fizičke izdržljivosti ljudi. Nepopularnost zimskih vežbi, kao i letnje obuke u tropskim predelima najbolji su dokaz potrebe za njima. Ubuduće kolektivnu obuku treba izvoditi i zimi i leti.

Pisac smatra da bi smanjenje jedinačne obuke i redukcija većih vežbi sa trupom, povećalo vreme koje je bilo posvećeno vodnoj i četnoj obuci za četiri puta. Ovaj period bi trebalo podjednako raspodeliti na povoljna i nepovoljna godišnja doba, a unutar njih pravilno rasporediti vreme za obuku svake vrste.

Srastanje sa borbom. — Prisustvo probama dejstva nuklearnih oruđa, po mišljenju pisca, nema neki naročito efikasan uticaj na obuku trupe za budući rat (mada Amerikanci to primenjuju). Ovo stoga što su potrebne mere obezbeđenja od povreda radijacije i ostalog tako velike (puštinja, okean itd.), da čak i dejstva na ciljeve ne daju neke opipljive i značajne pouke vojniku-borcju. Prema tome, ako se primeni dobar sistem pomoćnih uređaja i sredstava, trupe se mogu upoznati sa nuklearnim ratom i pomoću običnih nastavnih metoda — bez nuklearnih testova.

Da bi privikili trupe na borbenu stvarnost, Francuzi upotrebljavaju bojevu municiju za lako oružje i imitaciju art. vatre; međutim, iako prihvatljiv, broj gubitaka može biti veoma mali, kontrola mora biti tako stroga da ovakvoj obuci oduzima najveći deo njene vrednosti. Sto-

ga pisac smatra da su opasni sportovi i veoma naporne vežbe daleko bolja sredstva za obučavanje ljudstva da gleda opasnosti u oči i podnosi psihološke udare.

U svakom slučaju od izvanredne je važnosti da vojnik uspešno barata svojim sopstvenim oružjem, zbog čega treba da bude dobro obučan. To je ujedno i početak njegove vere u samog sebe i u svoju spremnost za buduću borbu.

Takmičenje u obuci. — Pukovsko takmičenje (u zvaničnim okvirima) nosi u sebi opasnost stvaranja rivalstva i podriivanja sadejstva između jedinica, a odvlači i pažnju starešina sa realističkih ciljeva obuke za rat. Pa ipak, za armiju koja se popunjava putem opšte vojne obaveze, postoje ozbiljni razlozi koji opravdavaju organizovano »zvanično« takmičenje, jer ono daje vojnicima izvesno osećanje ponosa, prestiža i populariše njihove jedinice. Ono je slično sportu. Pored toga, takmičenje je prvoklasno sredstvo za razvijanje kolektivnog duha. Postignuti rezultati bili bi obeleženi odgovarajućim pohvalama i nagradama sa najvišeg mesta.

Period obuke. — Potreba da se kolektivna obuka sprovodi u svako godišnje doba zahteva, po mišljenju pisca, prihvatanje šestomesečnog perioda, što bi bilo izvodljivo s obzirom na smanjeno vreme za individualnu obuku. Pisac zatim daje detaljan pregled kako bi se ova zamisao sprovela u praksi.

Pisac završava članak konstatacijom da su njegovi predlozi najvećim delom evolutivni i da oni koji zadiru u osetljivije stvari treba da budu sprovedeni postepeno. Za prihvatanje i sprovođenje najprikkladnije obuke za nuklearni rat biće potreban izvestan broj godina, a inicijativu u tom smislu treba da dadu oficiri u trupi, u okviru puka.

Lj. H.

Pukovnik Vilibjorn Habord

ŠTAB I SAVREMENI RAT¹⁾

Pojava nuklearnog oružja i ostalih tehničkih dostignuća u oblasti naoružanja nametnula je, po mišljenju pisca, odgovarajući razvoj i u pogledu taktičkih po-

stupaka i same organizacije. Međutim, uspešan razvoj i usavršavanje u ovim područjima nisu bili praćeni odgovarajućim razvojem i usavršavanjem štapske organizacije, bar ne u onoj meri u kojoj bi štab i komandovanje mogli da odgovore potrebama savremenog bojišta. Pisac tvrdi da sadašnji američki štab nije

¹⁾ The Staff and Modern War, by Colonel William H. Hubbard, *Military Review*, SAD, februar 1960.

pretrpeo bitnije izmene otkako je usvojen 1921 godine. Zbog zadataka koji se postavljaju pred savremeni štab, on ukazuje na neophodnost svestrane analize i studije sadašnjeg američkog štaba.

Komandna i generalštabna škola američke armije uočila je već ovu potrebu i pristupila studiji i kritičkom ispitivanju sadašnjeg štabnog sistema. Ova će studija, po mišljenju pisca, verovatno dati odgovore na mnoge sadašnje i buduće probleme štapske organizacije, od koje se zahteva da bude u saglasnosti s novom organizacijom, naoružanjem i tehničkim napretkom karakterističnim za nuklearno bojište.

Nuklearno naoružanje, sredstva hemiskog i biološkog rata, u čijem je razvoju postignut veliki napredak, projektili, klasično naoružanje, elektronski rat, zemaljska i vazдушna transportna sredstva, kao i sve ostalo što će se još pojaviti na budućem bojištu, postavljaju bezbrojne zahteve pred komandanta i njegov štab. Na budućem bojištu, ističe pisac, snage će dejsstvovati na većim ostojanjima i rastojanjima, koristeći pritom veliku pokretljivost, dejsva će se odvijati munjevitom brzinom, a odlučujući rezultati postizaće se neuporedivo brže nego ikad ranije. Sve ovo stvara velike probleme štabu čiji se proces rada mora pojednostaviti i vremenski znatno skratiti, sa tačno određenim nadležnostima koje eliminišu svaki nesporazum, dupliranje itd., a uz to štab mora biti tako osposobljen i organizacijski postavljen da može koristiti savremenu tehniku.

Pisac smatra da objektivna analiza funkcionisanja sadašnjeg američkog štaba očividno ukazuje na to da je potrebno izvršiti izmene po mnogim pitanjima kako bi se otklonile postojeće slabosti. Neke od njih bile su uočene već i ranije, tako da su bile preduzete izvesne mere da se one otklone. Međutim, sve je to samo delimično rešavalo problem, jer nisu uzeta u obzir osnovna pitanja koja se odnose na komandovanje, kao što su grupisanje funkcija, pitanje broja veza, jedinstvo komandovanja i upravljanja i raspodela nadležnosti. To su ključna pitanja na koja bi, po mišljenju pisca, štab morao da odgovori da bi mogao da zadovolji zahteve pred njega postavlja savremeno bojište.

Brz tempo budućih operacija zahteva od štaba da ih prati, tj. da skрати vreme potrebno za prikupljanje i obradu podataka koje će komandant koristiti pri do-

nošenju odluka. Isto tako štab, svojom organizacijom i procesom rada, treba da smanji broj problema na kojima se komandant mora lično angažovati. Potrebno je, ističe pisac, smanjiti broj individualnih referisanja i predloga komandantu. Da bi se ubrzao proces rada, a da se pri tome ne bi smanjila njegova tačnost, štab mora biti osposobljen za korišćenje modernih elektronskih i mehaničkih sredstava, predviđenih za brzo sređivanje, sravnjivanje, pripremanje i odašiljanje raznih informacija, procena, planova itd. Danas, kada je vreme postalo osnovni element za organizaciju štaba, grupisanje funkcija, kao i raspodelu nadležnosti treba tako postaviti da odgovore ovom zahtevu.

Pri sadašnjoj strukturi američkog štaba, broj komandantovih veza je, po mišljenju pisca, suviše veliki. Tako, naprimer, komandant divizije ima 34 neposredne veze. Na veze sa borbenim jedinicama, koje izvršavaju osnovne zadatke divizije, otpada svega jedna četvrtina svih ovih komandantovih veza, dok ostale tri četvrtine otpadaju na generalštab, specijalni štab i jedinice za snabdevanje. Takav i toliki broj veza i njihov međusobni odnos otežavaju rad komandantu, sputavaju brzo funkcionisanje štaba, pa ih je usled toga, pošto više ne odgovaraju potrebama savremenog bojišta potrebno menjati.

Sadašnja podela američkog štaba na generalštab i specijalni štab ima odlučujući uticaj, ističe pisac, na njegovu operativnost. Naime, takva podela ne obezbeđuje ni harmoniju, ni zajednički rad, ni jedinstvenost. Zbog toga nije ni opravdano grupisanje specijalista u poseban specijalni štab — sa ovakvom samostalnošću kakvu sad imaju. Postojanje samostalnih oficira specijalnog štaba postaje nepraktično, pogotovu kad se uzme u obzir stalno rastući broj specijalnih funkcija karakterističnih za savremeni rat, za koje bi trebalo uvoditi nove specijaliste, a što bi štab učinilo suviše glomaznim.

Prema sadašnjoj koncepciji, nadležnosti načelnika štaba i oficira generalštaba, kao ni međusobni odnosi načelnika štaba, oficira generalštaba i specijalnog štaba, nisu jasno definisani. Tako su, naprimer, oficiri generalštaba pod nadležnošću komandanta, ali njima »upravlja i nadzira« ih načelnik štaba, a oficiri specijalnog štaba su isto tako pod komandantom, ali ih »nadzira« i »upućuje« načelnik štaba, dok ih, pored njega, »koordiniraju« i oficiri generalštaba. Ovakve teorijske postavke, koje svima daju izvesnu nadležnost,

dovode u praksi, po mišljenju pisca, do konfuzije, pa se tu ni iskusni oficiri generalštaba ne mogu lako snalaziti. Da bi štab mogao efikasno funkcionisati. da bi se izbegli nesporazumi, sukobi, nejasnoće i kršenja komandantovih prerogativa, moraju mu se precizirati nadležnosti. Pisac smatra da ono što je dosada zadržano u američkom štabskom sistemu, tj. ono što se odnosi na lična prava oficira generalštaba, ne može više ostati na snazi. Stepem ovlašćenja datih štabu raste sa potrebama brzog reagovanja na bojištu, a to treba obezbediti štabu da bi mogao uspešno funkcionisati.

Što se tiče grupisanja poslova, oni se u komandi, kao i u svakoj drugoj organizaciji, dele na dve osnovne grupe, na poslove operativne i poslove administrativne prirode. U nižim komandama preovlađuju operativni poslovi, dok se u najvišim taj odnos izjednačuje. U vezi s grupisanjem štabskih dužnosti, pisac polazi od toga da se jedinice dele na dve osnovne grupe i to: taktičke i jedinice za taktičku podršku, kao jedna grupa, a ostale jedinice materijalnog i ostalog obezbeđenja i zbrinjavanja, kao druga. Prema tome, da bi se postigla maksimalna efikasnost u radu štaba, potrebno je i štapske organe grupisati u dve osnovne grupe i to grupu za operativne i grupu za pozadinske poslove, koja uključuje i poslove ostalog obezbeđenja. Sadašnja struktura štaba, sa pet organa generalštaba i 17 ili više elemenata specijalnog štaba, ne može više da obezbedi ono što se traži od savremenog štaba, dok bi predloženo grupisanje obezbedilo njegovo efikasnije funkcionisanje, izbeglo bi se dupliranje, štab bi brže reagovao na bojištu i uopšte brže rešavao svoja pitanja iz svoje nadležnosti.

U cilju lakšeg rukovođenja borbenim dejstvima, u sadašnjem štabu postoje Taktički operativni centar i Centar za taktičku podršku. Prilikom funkcionisanja tih centara primećen je čitav niz slabosti koje su proizilazile iz postojeće organizacije štaba. Tako, naprimer, Centrom za taktičku podršku rukovodi artiljerijski oficir — iz specijalnog štaba, iako se u centru nalaze i drugi pretstavnici štaba. Taktičkim operativnim centrom rukovodi načelnik otketka G-3. a u centar ulazi i, G-2, pa se tu stalno pojavljuje težnja za potpunijavanjem G-2. Ministarstvo odbrane je to već uočilo i 1959 godine je odlučilo da ovim centrom rukovodi načelnik štaba, no u praksi je, i pored toga, ostalo i dalje po starom. Jezgro centra treba da sačinjavaju pretstavnici otketka G-2 i G-3,

ali u njegov sastav moraju ući i drugi elementi kako bi on mogao da odgovori mnogobrojnim zahtevima.

Materijalno obezbeđenje i zbrinjavanje, kao i zaštita i obezbeđenje pozadine su funkcije koje su međusobno povezane, odigravaju se na istom području, angažuju iste jedinice i ni jedna se od njih ne može uspešno dovršiti bez izvršenja drugih. Međutim, sadašnji štab, po mišljenju pisca, ne obezbeđuje rukovođenje ovim funkcijama sa jednog mesta, već je to sve isprepletano. G-3 je zadužen za opšti štabni nadzor nad obezbeđenjem pozadine, a jedinice koje to izvršavaju predviđene su i za zadatke materijalnog i ostalog obezbeđenja — što spada u nadležnost G-1, G-4 ili G-5.

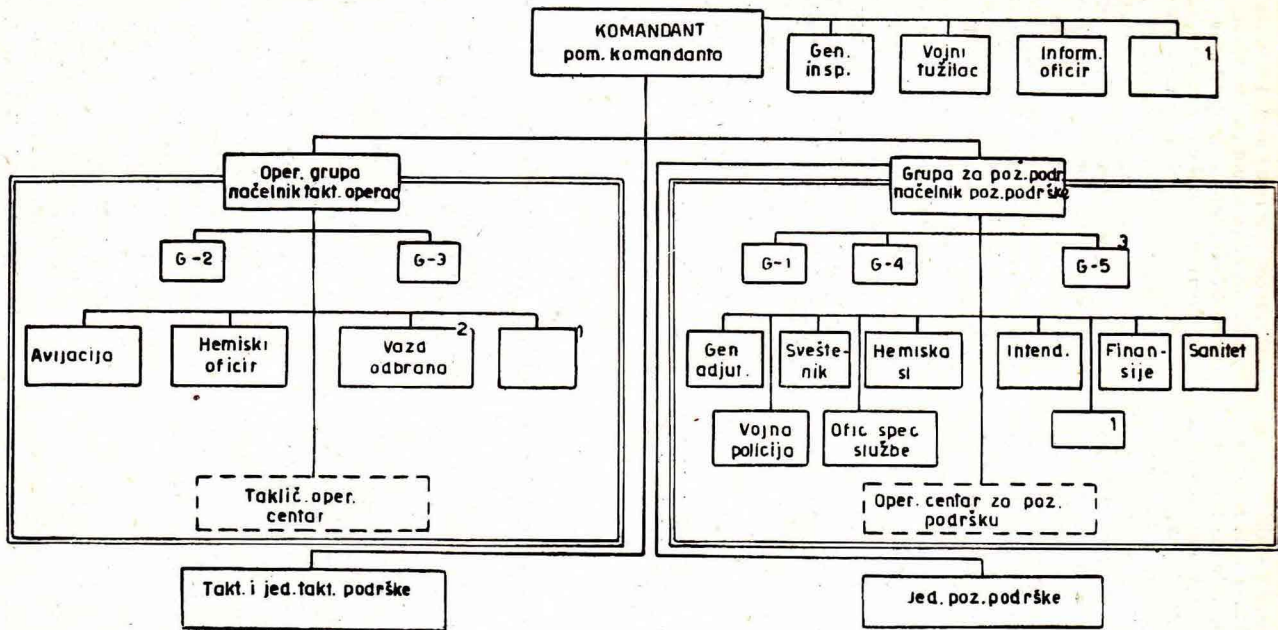
Postojeća koncepcija funkcionisanja štaba stvara komandantima teškoće, pošto oni sami moraju pronalaziti odgovarajuća rešenja u pogledu uspešnog funkcionisanja štaba, pošto njihove potrebe odudaraju od postojeće koncepcije, što im samo oduzima vreme i troši energiju, a što bi normalno trebalo rešiti samom strukturom štaba. Ovakve postavke otežavaju i školovanje, odnosno čine ga besciljnim po nekim pitanjima, jer se u školi uči jedno, a u praksi se traži drugo. Zbog toga koncepcija i nastava moraju ići u korak s potrebama prakse.

Ove bi se slabosti mogle otkloniti ako bi se štab reorganizovao. Po predlogu pisca, reorganizacija bi se sastojala u tome da se svi štabski poslovi, s obzirom na svoju srodnost, grupišu u dve osnovne grupe: operativnu i pozadinsku, stim što bi komandant, u svom ličnom štabu, zadržao samo neke oficire čiji su poslovi svakodnevno vezani za njega.

Iz priložene šeme vidi se kako bi po tome predlogu izgledao štab divizije.

Kao što se iz šeme vidi, na čelu svake grupe bio bi načelnik (direktor), a u grupu bi bili uključeni oficiri generalštaba i specijalnog štaba. Tako bi operativna grupa obuhvatila otek G-2 i G-3 i one oficire specijalnog štaba čiji su poslovi operativne prirode, a u pozadinsku grupu bi bili uključeni otkeci G-1, G-4 i G-5, kao i oni oficiri specijalnog štaba čije osnovno dejstvo u suštini ima karakter obezbeđenja.

Pisac smatra da ovakva struktura daje štabu potrebne karakteristike koje odgovaraju zahtevima savremenog rata. Po ovoj šemi svaki načelnik ima veću nadležnost, odnosno prava, nego što ih je dosad imao načelnik štaba ili oficir gene-

NAPOMENA:

- 1) Dodatni organi, ako to situacija zahteva, naprimer, za psihološki rat ili drugo.
- 2) Pretstavnika vazdušne odbrane daje jedinica vazdušne odbrane kad je pridata.
- 3) Povećanje kad je potrebno.

ralštaba. Svaki od načelnika u potpunosti rukovodi delovima svog štaba.

Načelnik taktičke grupe ima rang »prvog načelnika«, s pravom opšte koordinacije rada obe grupe, kao i odlučivanja u slučajevima nesporazuma. Ovakvo bi rešenje bilo u diviziji, dok bi u korpusu i armiji postojao zamenik komandanta — načelnik štaba koji bi rukovodio obema grupama. Pisac smatra da u diviziji nije potrebno posebno lice za ovu funkciju, jer se veći deo poslova odnosi na neposredne operacije, a komandovanje je više lično i neposredno.

Generalštabni oficiri (G) zadržavaju svoj tradicionalni naziv i pojavljuju se kao pomoćnici načelnika grupe. Po ovom predlogu će njihova uloga biti mnogo jasnija, a normalno će im biti dato pravo da, u ime načelnika, rešavaju izvesna pitanja.

Iako oficiri dosadašnjeg specijalnog štaba ne obrazuju posebnu grupu niti specijalni štab, oni ipak zadržavaju svoj status specijalista i ulaze u štab, odnosno svaku grupu štaba, kao »štapski specijalisti«.

Komandanti jedinica rodova i službi ne pojavljuju se više kao oficiri specijalnog štaba. Davanje stručnih saveta spada

u njihovu redovnu dužnost. Ako je potrebno da za neki rod ili službu postoji stalni stručni savetnik u štabu, onda se takvo lice posebno predviđa. Ako se štapski specijalisti nalaze samo u jednoj grupi, oni su obavezni da pružaju svoju stručnu pomoć i drugoj grupi kad joj je takva pomoć potrebna. Ako potreba za nekim specijalistima postoji u obe grupe, onda se mogu dodeliti svakoj od njih.

U zaključku on podvlači da predložena struktura štaba nudi niz prednosti u odnosu na dosadašnji štab. Novom strukturom bolje je rešeno pitanje grupisanja funkcija, raspodele nadležnosti, jedinstva komandovanja i upravljanja, a znatno je smanjen i broj veza. Tako se, naprimer, u pešadiskoj diviziji broj veza smanjuje od 34, po dosadašnjoj strukturi štaba, na svega 13, po novoj. Štab će biti u stanju da brže dejstvuje kako u pogledu taktičkih dejstava tako i obezbeđenja uopšte. Prepuštanjem odgovarajućih nadležnosti štabu, komandant će moći da se mnogo više koncentriše na svoj osnovni zadatak. Predložena struktura štaba, po mišljenju pisca, odgovorila bi efikasno zahtevima savremenog rata.

S. M.

NOVA DIVIZIJA MORNARIČKE PEŠADIJE SAD¹⁾

Sve pripreme u pogledu izmena i dopuna nove organizacione strukture mornaričke pešadije SAD završene su još septembra 1958 godine. Ovom je reorganizacijom divizija mornaričke pešadije pretrpela vrlo ozbiljne promene koje su, u izvesnoj meri, zahvatile i ostale sastave mornaričke pešadije (van divizioniskog sastava), kao flotne snage mornaričke pešadije, i uticale na stvaranje novih udarnih formacija kao što su, naprimer, »brze desantne snage«.

Odmah po završetku Drugog svetskog rata mornarička pešadija SAD je, na osno-

vu bogatog ratnog iskustva, pojave atomskog oružja koje je u Japanu pokazalo svoje dejstvo, naglog razvoja ratne tehnike uopšte i, konačno, na osnovu iskustava rata u Koreji, pristupila svestranom izučavanju budućih dejstava. Pri tome su odlučnu ulogu igrali zadaci i obaveze koje su SAD preuzele po završetku rata kao vodeća sila Zapada, namena i zadaci mornaričke pešadije SAD kao prve udarne pesnice namenjene za brze intervencije u bilo kojem delu sveta, i, konačno, nastojanje da ove snage budu opremljene najmodernijim sredstvima i da dejstvuju po najnovijim gledištima vojne veštine kako bi odgovorile svojoj nameni.

Krajem 1955 godine posle niza ispitivanja u toku osam godina i izmena u oružju i sredstvima, izdala je komanda mornaričke pešadije SAD nova uputstva za vršenje desanta, u kojima se iznosi nova taktika desantnih operacija zasnovana na koncepciji korišćenja dvaju pravaca iskrcavanja. Jedan bi pravac bio dosa-

¹⁾ Prema podacima iz:

— The New Fleet Marine Force — R. B. Asprey — *U. S. Naval Institute Proceedings*, avgust 1959;

— New Marine Infantry Battalion — W. A. Wood — *Marine Corps Gazette*, maj 1959;

— The Marines' New Look — T. Mataxis — *Military Review*, februar 1959.

dašnji, tj. klasičan način iskrcavanja s mora, sa konvencionalnim (brodskim) sredstvima ali uz primenu rasturanja, a drugi iz vazduha, tzv. »vertikalni«, pomoću helikoptera. Ova koncepcija, prema tome, zadržava stari način upotrebe »desantnih odreda« sa brzim desantnim brodovima, menjajući ga utoliko što bi se jedan deo jurišnih talasa MP prevezio morem, tj. nosačima helikoptera, do na oko 50 nautičkih milja (oko 90 km) daleko od obale i zatim prebacivao helikopterima u dubini kopna na 15 pa i više kilometara. Ostale snage desantnog odreda iskrcavale bi se na način kako se to i dosad vršilo, tj. u jurišnim talasima i daljim ojačanjima u ljudstvu i tehnici. Smatra se da ova koncepcija omogućuje početne prodore na 70—80 km, pa i više, u dubinu kopna, a isto toliko i po širini divizijskog pojasa. Ona uz to daje veću moć udaru i pokretu na području dejstva, a, s druge strane, prilagođava se potrebama rasturanja.

Kako se iz iznetog vidi, problem korišćenja snažnih masovnih udara uz primenu rasturanja doveo je do izvođenja pomorskog desanta kombinovanim dejstvom s mora i iz vazduha. Pri tome, u prvoj etapi razvoja ove koncepcije helikopteri, preletajući organizovanu odbranu obalskog ruba i napadajući u prvom redu ključne tačke odbrane u pozadini, imaju zadatak da iskrcaju jedan deo prvih jurišnih talasa, a zatim da udaraju po pozadini odbrane na obalnom rubu. Po ovladavanju određenom prostorijom, stvaranju dezorganizacije, a po mogućnosti i dejstvom u pozadini branioca na obalnom rubu, došlo bi iskrcavanje daljih jurišnih talasa desanta pomoću plovnih desantnih sredstava, dalje pothranjivanje iskrcanog desanta živom silom i tehnikom. Ovom koncepcijom se dalje teži da helikopteri u potpunosti izvršavaju ulogu ranijih jurišnih talasa desanta, tj. da u potpunosti ovladaju određenim priobalskim mostobranom, a da svako dalje pothranjivanje desanta na tu osnovicu vrši avijacija.

Ozakonjenjem ovih izmena i dopuna u strukturi MP 1958 godine i stvaranjem izmenjene, nove divizije MP može se smatrati da je prva etapa u posleratnom razvoju završena i da će ona biti dotle na snazi dok niz daljih ispitivanja i uticaja novih oružja ne bude omogućio nova poboljšanja i izmene. Da bi se lakše moglo pratiti izlaganje ovih promena, potrebno je u najkraćim crtama izneti kako je or-

ganizovano komandovanje snagama MP u SAD.

Glavne snage predstavljaju tri divizije MP i tri vazduhoplovne divizije MP. Ove su snage usmerene u pravcu dva eventualna ratišta: Pacifika i Atlantika. Na ovim ratištima postoje mornarički komandanti kao »vrhovni komandant za Pacifik (odnosno za Atlantik)«. Oni na tom ratištu komanduju: flotom, mornaričkom avijacijom i mornaričkom pešadijom. Ova sredstva komandanta Pacifika (odnosno Atlantika) organizovana su u »snage«. Tako je MP organizovana u »flotne snage MP« koje u svom sastavu imaju 1—2 divizije MP, 1—2 vazduhoplovne divizije MP, snage za ojačanje u artiljeriji, oklopnim jedinicama, inženjeriji itd. Prema potrebi i zadacima organizuju se za svaku operaciju desantni odredi sastavljeni od svih potrebnih elemenata iz sastava snaga MP, vazduhoplovstva i flote, koje se po izvršenom zadatku, odnosno kad prestane potreba, vraćaju u svoj stari sastav (tj. MP u flotne snage MP).

Kako je u početku napomenuto, najkrupnije izmene izvršene su u divizije MP:

Opšte izmene. — Novoorganizovana divizija u stanju je da se u potpunosti prevozi vazdušnim putem, dok se njen borbeni deo može u potpunosti prevoziti helikopterima. Ranije brojno stanje od 21.000 ljudi smanjeno je na ispod 19.000 (tačnije 18.513). Diviziji su oduzeta teška oruđa i oprema i u zamenu su joj data nova koja ustvari povećavaju vatrenu moć. Brojno stanje štaba divizije povećano je radi potrebe uspostavljanja glavnog i rezervnog KM i stvaranja novog KM pozadine. Štabovi pukova i bataljona su smanjeni radi povećanja pokretljivosti.

Pešadija. — Pešadijske jedinice zadržale su podelu puk — bataljon — četa. Ovakva struktura objašnjava se ovim razlozima²⁾: »Komandant divizije treba da ima posredan štab (tj. štab puka) radi pogodnog komandovanja (i kontrole) sa svojih 9 bataljona u rastresitom poretku koji divizija usvaja u slučaju eventualnog rata nuklearnim oružjem; važnost pokretljivosti i noćnih dejstava zahteva, kod brzih pokreta i često promenljivih borbenih situacija, potrebu za dobro obučanim i pravilno rukovođenim bataljonima« — i dalje »Pošto je osnovni uslov uspeha u borbi — efektivna obuka — to odgovornost za obuku mora biti stroga, stalna i

²⁾ Marine Corps Gazette, april 1957.

jasno utvrđena. Mada je dopušteno da bataljoni mogu biti grupisani pod borbenom komandom tipa »komande za taktičke operacije«, ipak se može očekivati da će bataljoni koji su se zajedno obučavali pod komandom komandanta puka, dejstvovati kao efikasniji sastav na bojištu.

Ostale promene u jedinicama pešadije su sledeće:

— četvorna koncepcija četa (4 čete u bataljonu),

— uključivanje u bataljon bestrajzних oruđa 106 mm kao protivoklopnih sredstava,

— uključivanje u bataljon novih transportnih sredstava,

— izmene u vezi.

Četvorna koncepcija. — Prihvatanje četvorne koncepcije četa u bataljonu zasniiva se na povećanom stepenu obezbeđenja sa svih strana, tj. na uslovima atomskog rata, u kome je, zbog potrebe za rasturanjem, povećana osetljivost bokova i začelja bataljona. Kombinacija manevara za 4 čete omogućuje 5 osnovnih, pogodnih načina formacije.

Pravouga formacija zahteva upotrebu samo jedne polovine bataljona, pri čemu je svaka četa, u jednakim vremenskim razmacima, u stanju rezerve ili podrške zadržavajući uvek istu udarnu snagu. Pri operacijama dužeg trajanja, ova formacija osigurava jednovremenu popunu, snabdevanje i zamenu polovine bataljona onom drugom polovinom, dok pri učestalim napadima olakšava prelaz četa rezerve u napad kroz »liniju napada« uz održavanje iste jačine napada, što je u trojnoj подели bataljona nemoguće.

Formacija 3 čete napred, a 1 pozadi pogodna je pri upotrebi bataljona za osiguranje jer daje veće mogućnosti izviđanja i povećava širinu osiguranja, kao i postojanje rezerve. Upotrebljena u napadu ova formacija daje koncentraciju od 3/4 snage umesto ranije 2/3 pri trojnoj подели.

Formacija »epsilon« (Y) omogućuje korišćenje 2 čete za napad, sa jednom četom za neposrednu podršku, spremnom za trenutno dejstvo, i jednom četom u rezervi. Ova formacija povećava dubinu bataljona i pogodna je kad se bataljon u nastupanju još razvija, a situacija kod neprijatelja nije potpuno jasna.

Šelonišana formacija se može postaviti uredno ili ulevo, zavisno od toga sa koje se strane može očekivati prvi dodir sa neprijateljem. Omogućuje bataljonu manevar obuhvata u najkraćem vremenu,

a osim toga može se koristiti i za osiguranje.

Formacija »dijamant« predstavlja izrazito odbranbenu formaciju koja pruža podjednaku sigurnost sa svih strana.

Pored iznetih prednosti četvorna predela omogućuje odvajanje 1 čete radi zasebnog zadatka, uz zadržavanje — još uvek upotrebljive-trojne strukture bataljona. Ovo je od posebne važnosti pri dejstvima »vertikalnog« desanta, gde će zbog rasturenosti biti potrebno sve više odvajati streljačku četu od njenog bataljona. Ove potrebe obuhvataju: samostalna helikopterska dejstva, upotrebu bataljona pri odbrani mesta iskrcavanja na obali, posebne zadatke izviđanja i, konačno, osiguranje.

Smatra se da bataljon ovakvog sastava daje najpovoljnije rešenje i najveću udarnu moć koju traži savremeni rat od osnovne taktičke jedinice MP. Ovakav bataljon ustvari predstavlja kičmu »bataljonske grupe za iskrcavanje«³⁾, koja se načelno sastoji od bataljona pešadije, baterije teških minobacača, vođa pionira, protivoklopnog ONTOS voda, kao i odgovarajućih manjih pozadinskih delova i koja je sposobna kako za samostalna dejstva, tako i za dejstva u sastavu »pukovske grupe za iskrcavanje«.

Bestrajzna oruđa 106 mm. — Uključivanje 8 bestrajzних oruđa 106 mm (koja su postavljena na džipove) u sastav bataljona daje ovome dovoljnu snagu da može uništiti ili zaustaviti bilo koje oklopno vozilo. Pored taktičkih prednosti ova oruđa utiču donekle pozitivno i na moral bataljona, povećavajući osećanje sigurnosti kod ljudi, iako ova oruđa imaju i izvesnih nedostataka kao što su, naprimer, dejstvo vatrenih gasova unazad i stoga najčešća njihova upotreba samo na boku čete, kao i brzo otkrivanje ovih oruđa pri noćnim gađanjima.

Ova oruđa ulaze u sastav štabne čete (ier je ranija četa pratećih oruđa uklonuta). Pored toga, u sastavu ove čete nalazi se: vod minobacača 81 mm, odeljenje plamenobacača i odeljenje za specijalne zadatke (naoružano sa 11 mitraljeza i 8 raketnih bacača 89 mm).

U konačnom poređenju sa ranijim naoružanjem bataljona, on je umesto odu-

³⁾ Ovakva grupa, formirana za vežbe, sastojala se od 61 oficira, 1390 podoficira i vojnika; imala je 116 vozila i 108 radio-stanica.

zetih minobacača 60 mm sada dobilo 8 bestrzajnih oruđa 106 mm, 14 bacača raketa i 11 mitraljeza.

Nova transportna sredstva. — Glomazna vozila 2 $\frac{1}{2}$ i 3/4 tone, sa velikom siluetom, oduzeta su bataljonu i u zamenu mu je dat veći broj 1/4 tonskih vozila i t. zv. »mehaničkih mazgi«. To su vozila teška oko 400 kg, sa niskom siluetom, nosivošću oko 700 kg, brzinom od oko 40 km/čas, sa znatnom pogodnošću za vožnju po lošem terenu. Na ovaj način omogućuje se jednovremeno snabdevanje četa uz smanjen rizik pri snabdevanju jedinica u blizini linija fronta. Ova se vozila mogu, pored toga, koristiti i za patroliranje pri rasturanju, s obzirom da povećavaju mogućnosti dubljeg izviđanja i osiguranja, što pri rasturanju štedi ljudstvo, vreme i napor.

Izmene u vezi. — Radioveza je bila, a i ostaje u izvesnom smislu, i dalje »bolna tačka« bataljona. Novi bataljon opremljen je dosadašnjim sredstvima čiji je broj povećan. Zbog dejstva na širem području nego ranije i veće samostalnosti četa, komanda bataljona će češće morati da ojačava četu bataljonskim, a vod četnim stanicama. Međutim, smatra se da problemi radioveze nisu u potpunosti rešeni, naročito s obzirom na mogućnost upotrebe na ispresecanom zemljištu, i da postojeća sredstva predstavljaju »potreban minimum« za dejstvo bataljona po novim koncepcijama.

Artiljerija. — Artiljerijski puk u diviziji izgubio je svoju raniju rušilačku moć na većim odstojanjima, ali je, s druge strane, dobio u ukupnom broju oruđa i sada ima 96 cevi umesto ranijih 72.

Divizionni neposredne podrške naoružani su minobacačima 105 ili 120 mm (po 24 oruđa) umesto ranijih haubica 105 mm. Divizion opšte podrške dobio je haubice 105 mm (24 oruđa) umesto ranijih haubica 155 mm. Ranija glomaznija transportna sredstva zamenjena su lakšim, i to vozila od 5 tona, 2,5 tonskim, a 2,5 tonska džipovima.

Sve ove izmene usledile su zbog potrebe da se divizija naoruža takvom artiljerijom koja može da se iskrca i podrži u borbi jurišne delove pešadije koji su rastureni mnogo više po dubini i širini nego što je to ranije bio slučaj. Uz to pešadija može da računa na neposrednu vazдушnu i podršku brodske artiljerije, i, najzad, na mogućnost pridavanja teške artiljerije iz sastava »flotnih snaga MP« kad se za to ukaže prilika. Što se tiče te-

hničkih poboljšanja treba istaći da je model haubice za bliska ostojanja poboljšan, da su baterije sada osamostaljene u organizaciskom i taktičkom smislu jer imaju sopstveno osmatranje, vezu i snabdevanje.

Upravljanje artiljeriskom vatrom je usavršeno. Sada svaka baterija neposredne podrške ima centar za upravljanje vatrom koji se normalno smešta uz KM bataljona. Komanda divizionna neposredne podrške je ujedno taktički i administrativni centar. Ona po potrebi uspostavlja svoj centar za upravljanje vatrom pri KM pešadije. Njoj je dodeljena minobacačka uloga i uloga taktičkog rasporeda vatre što je ranije izvodio artiljerijski puk. Ovo je učinjeno radi obezbeđenja veće brzine pri vatrenoj podršci.

Komanda artiljeriskog puka divizije dobila je u značaju. Ona je odgovorna za kontrabateriranje. Ona osigurava rezervno KM divizije u slučaju gubitka KM zbog atomskog udara. Najzad, ona komanduje jedinicama artiljerijske podrške koje nisu dodeljene divizionima.

Brodska artiljerijska podrška i podrška avijacije iz sastava MP (ili mornaričke avijacije sa nosača aviona) može znatno da ojača divizionu artiljeriju. No, pored toga, za daljna ojačavanja MP postoje još i jedinice artiljerijske podrške u sastavu »flotnih snaga MP« (to odgovara otprilike korpusnoj artiljeriji). Razlika u sastavu ove artiljerije u poređenju sa ranijom je u tome što su ove artiljerijske jedinice sada formirane u samostalne baterije — za razliku od ranije podele na divizione. Ovo je usledilo radi izmenjenih potreba MP u uslovima A-rata i potrebe za većom samostalnošću. Artiljerija »flotnih snaga MP« ima bateriju haubica 105 mm od 8 oruđa koja se mogu prenositi helikopterima, samohodnu bateriju topova 155 mm od 8 oruđa na guseničarima, bateriju raketa 318 mm *Little John* (4 bacača koji se mogu prenositi helikopterima) i samohodnu bateriju raketa 762 mm *Honest John* (od 4 bacača na kamionima). Obe ove baterije mogu koristiti nuklearna ili konvencionalna zrna. Štabna baterija koristi se za komandovanje i rukovanje pri angažovanju većih snaga, a štabna baterija zemaljske artiljerijske grupe za iste zadatke prilikom upotrebe 2 ili više baterija.

Oklopne jedinice. — Tenkovi su postali isuviše teški pri novim koncepcijama dejstva divizije MP, s obzirom da ona treba da se, po potrebi, u kompletnom sastavu, prebacuje i vazдушnim putem. Zatim se

smatra da projektili vazduh-zemlja i artiljerija u novom sastavu mogu sada da pruže efikasnu blisku podršku. Osim toga, tenkovi nisu dovoljno efikasni za borbu pri smanjenoj vidljivosti ili u mraku, tj. u borbi koja će se u budućem ratu češće primenjivati. I, na kraju, divizija može po potrebi uvek da bude ojačana tenkovima i teškim oruđima iz sastava »flotnih snaga MP«. Ovi razlozi su uticali da se tenkovi oduzmu diviziji. Uklanjanjem tenkova iz divizije nije se moglo dozvoliti da ona ostane bez protivoklopne zaštite i neposredne vatrene podrške pešadije. Uključivanje t. zv. *ONTOS* transporteru u diviziju rešava efikasno oba ova problema. *ONTOS* vozila su mehanizovani transporteri sa 6 bestrznajnih topova 106 mm na svakom transporteru, dovoljnom pokretljivošću i malom težinom koja omogućuje vazdušno transportovanje. U sastavu divizije je protiv oklopni bataljon sa 3 *ONTOS* čete — u svemu 45 vozila. Treba napomenuti da se *ONTOS* vozilo može kompletno prebacivati samo avionom. Helikopter može prenositi samo bestrzajna oruđa, koja se skidaju sa *ONTOS* vozila i posle prebacivanja helikopterom ponovo montiraju na džip ili »mehaničku mazgu«.

Osnovni zadatak protivoklopnog bataljona je protivoklopna zaštita, a dopunski vatrene podrška pešadiji i izviđačkim jedinicama.

Raniji tenkovski bataljon uključen je sada u sastav »flotnih snaga MP«.

Inžinjerija. — Pošto su tenkovi izvučeni iz sastava divizije MP, ne postoji više potreba ni za glomaznom inžinjerikom opremom i teškim mostovima radi njihovog prevoza. Zbog toga je raniji inžinjeriski bataljon u diviziji zamenjen pionirskim bataljonom. On svojim sredstvima obezbeđuje taktičku i pozadinsku podršku jedinica divizije, a po potrebi ojačava se i sredstvima inžinjerije iz »flotnih snaga MP«.

Izviđačke jedinice. — Umesto ranije izviđačke čete, u diviziji sada postoji izviđački bataljon. Razlozi ovog povećanja su ustvari rezultat svega onoga što je dosad rečeno za nove koncepcije dejstva divizije MP. Prostorno razvučen, raspršen i krajnje pokretan rat zahteva automatski i povećano izviđanje. Izviđački bataljon je takvog sastava da se sav može prevoziti helikopterima. U tu svrhu u aviodiviziji MP, pri »lakom puku helikoptera«, postoji posebna »izviđačka eskadrila helikoptera«.

Zadaci izviđačkog bataljona su da obezbedi:

- izviđanje sa zemlje i iz helikoptera na vojišnoj prostoriji,
- bočno i začelno izviđanje,
- osmatranje bojišta uspostavljanjem i pogodnim raspoređivanjem osmatračkih stanica spuštenih helikopterom,
- sprečavanje neprijateljskog izviđanja.

Van divizije, a u sastavu »flotnih snaga MP«, postoji posebna izviđačka četa sa zadatkom daljnjeg izviđanja. Ona se sastoji od desantnog izviđačkog voda, koji je opremljen aparatima za podvodno disanje tipa *SCUBA*, koji uz ostale prednosti omogućuje ukrcavanje i iskrcavanje iz zaronjene podmornice; zatim od padobranskog izviđačkog voda i od padobranskog voda vodiča koji ima za zadatak da se iskrca na nekih 15 minuta pre predviđenog iskrcavanja helikopterima i da uspostavi vezu sa dolazećim helikopterima, navodeći ih na najpovoljnije tačke za spuštanje, stim da ih, pored toga, po potrebi, pomaže pri iskrcavanju i vatrom.

Pozadina. — Nove koncepcije o upotrebi i dejstvima divizije, a isto tako i znatne promene koje su usled toga nastale u organizaciji borbenih delova divizije, zahtevale su i neophodne promene u pozadinskim delovima, kako bi na taj način pozadina mogla da osigura sva traženja u pogledu efikasnog i pravovremenog materijalnog obezbeđenja i zbrinjavanja.

Linija snabdevanja je donekle izmenjena i ona sada direktno vodi iz divizije u bataljone, zaobilazeći pukove. Na taj način je omogućena veća pokretljivost štaba puka, a dobija se i u brzini snabdevanja. Zbog ovog razloga je jedan deo pozadinskog sastava puka prebačen u pozadinu divizije.

Raniji pozadinski puk sveden je na bataljon u cilju povećanja pokretljivosti i elastičnosti, a u njega su uključene jedinice ranijeg pozadinskog puka i ranijeg bataljona za obezbeđenje pozadinske podrške iskrcanim snagama, što je dovelo do uštede u ljudstvu i opremi. Četa lake podrške, koja se može prevoziti helikopterima, osim 10 vozila od 2 1/2 tone, obezbeđuje prvo snabdevanje i održavanje iskrcanih taktičkih elemenata divizije; četa srednje podrške daje glavnu podršku diviziji kao celini, dok čete podrške iskrcavanja vrše ulogu ranijeg bataljona za podršku iskrcavanja. Snabdevačke mogućnosti bataljona ograničene su na o-

bezbedenje potreba divizije u prvom periodu napada, dok se dalje snabdevanje obezbeđuje pozadinskim sredstvima »flotnih snaga MP«, preko pozadinskog puka.

Pošto su sa helikopterima transportne mogućnosti znatno povećane, to je i mototransportni bataljon doživeo izmene utoliko što je izgubio jednu autočetu kojom ga, po potrebi, mogu ojačati »flotne snage MP«. Broj vozila u autočetama je tako proračunat da obezbeđuje istovremeni prevoz dva bataljona pešadije.

Sanitetski bataljon po novoj formaciji ima četu kojoj spada u dužnost priprema i evakuacija ranjenika od stanica prve pomoći do prihvatnih stanica u diviziji. Daljna četa ima zadatak prihvatanja ranjenika od divizijskih stanica, ukazivanje pomoći i njihovo dalje otpremanje u pozadinu. Novina u sanitetskom bataljonu »flotnih snaga MP« je četa za masovnu evakuaciju, koja ima zadatak da deluje u području koje je doživelo atomski udar i to odmah. Ova četa ima u svom sastavu ljudstvo za kontrolu i rukovođenje radovima na području udara, za davanje najneophodnije lekarske pomoći i ljudstva za dekontaminaciju. Ona se može po potrebi i ojačati.

Kao što je to već u početku izneto, ovaj je prikaz sastavljen na osnovu članaka objavljenih u mornaričkim časopi-

sima SAD. Oni u priličnoj meri obiluju detaljima i ukazuju na to da su te promene nastupile iz sledećih razloga:

— uloge i zadataka koji se traže od mornaričke pešadije SAD,

— promenjenih uslova koje nameće nuklearni rat,

— prihvatanja »vertikalnog« iskrcaivanja, sa tendencijom njegovog sve većeg uticaja na izvršenje pomorskog desanta,

— želje za stvaranjem takvih jedinica MP koje će biti u stanju da zadovolje i da se prilagode svim uslovima savremenog ratovanja,

— stečenih iskustava u poslednjem ratu i posleratnim intervencijama,

— tehničkih usavršavanja na polju naružanja i opreme i tehničkih mogućnosti SAD.

Očigledno je da se nove koncepcije zasnivaju na uslovima vazdušne prevlasti u toku dejstava MP. Međutim, s druge strane, način izlaganja u pomenutim člancima daje utisak izvesnog ubeđivanja. Izgleda da postoje neka neujednačena gledanja na pojedine promene, bilo da se radi o sastavu MP ili KoV u SAD, pa da je i na ovaj način trebalo, po završenoj reorganizaciji, dati neka objašnjenja o neophodnosti i opravdanosti promena.

M. I.

Artiljeriski potpukovnik **Enco Fasanotti**

PROTIVMINOBACAČKA DEJSTVA

U članku pod gornjim naslovom¹⁾ pisac potseća da su, prema nezvaničnim statističkim podacima, gubici od minobacačke vatre na pojedinim frontovima u Drugom svetskom ratu iznosili i do 70%, i da su protivminobacačka dejstva već tada dobila naročito značaj. Zbog toga su ona vrlo često predmet taktičkih razmatranja u italijanskim vojnim časopisima, kao i uobličavanja tih razmatranja u pravilske odredbe. Iako protivminobacačka dejstva zauzimaju važno mesto u okviru celokupne vatre neke jedinice, ne može se, po mišljenju pisca, tvrditi da su ona dosada, ni organizacijski, ni kao taktički postupci,

bila jasno i precizno određena. Kao razloge za to on navodi sledeće činjenice:

a) Često se gubi iz vida da za protivminobacačka dejstva nisu važna pojedinačna gađanja kojima se, s vremena na vreme, gađa jedan ili grupa otkrivenih minobacača, već sistematska vatra sa jasno određenim taktičkim ciljem — neutralisanje ne samo uočenih minobacača, već i onih koji će se postepeno u toku boja otkrivati.

b) Težnja za preteranom centralizacijom u pogledu kontrole pomenutih vatre-nih dejstava na određenom stepenu komandovanja ide na uštrb brzine kojom ih treba izvoditi. S druge strane, ako bi ova kontrola bila uvek decentralizovana, moglo bi se desiti da do onog ko gađa i ne dođu svi podaci koji raznim kanalima pristižu višoj komandi.

* ¹⁾ Ten. col. a. Enzo Fasanotti, L'azione contromortai. *Rivista militare*, Italija, jul-avgust 1959.

17

c) Povezivanje protivminobacačkih dejstava sa kontrabatiranjem ne ispada uvek korisno, jer može navesti na pomisao da su to teška i spora gađanja, što niukom slučaju nisu karakteristike protivminobacačke vatre.

d) Načelno ne treba zasnivati protivminobacačka dejstva na sredstvima koja su samostalna kako u pogledu komandovanja, tako i u pogledu dejstva. Ovo zato da se ne bi išlo suviše u širinu u raspoređivanju sredstava veze.

U vezi s tim pisac iznosi svoje mišljenje o karakteristikama organizovanja i načelima protivminobacačkih dejstava. Da bi mogao izvući određene zaključke, on najpre govori o sličnostima i razlikama između protivminobacačkih dejstava i kontrabatiranja. I jedna i druga se izvode kako u napadu tako i u odbrani i imaju isti cilj: učutkati što je moguće duže neprijateljeva oruđa koja najviše ugrožavaju pešadiju — artiljeriju, prvenstveno poljsku, i minobacače srednjeg kalibra. Kad je u pitanju kontrabatiranje, onda se ponekad može očekivati i uništenje neprijateljevih oruđa, dok kod protivminobacačkih dejstava dolazi u obzir samo neutralisanje. U grubim crtama je organizacijska šema i jednih i drugih dejstava ista: postoje informativni organi koji prikupljaju i prenose podatke o ciljevima, zatim, centralni organ komandovanja koji obrađuje te podatke, procenjuje ciljeve i naređuje dejstvo i, na kraju, izvršni organi koji se mogu ili pridati, ili upotrebiti centralizovano. Razlike su mnogobrojne i pisac iznosi neke od njih:

a) Dejstva se organizuju u diviziji i korpusu, a ostvaruju po različitim kriterijima. Kontrabatiranjem se toku više stalni ciljevi, što nije slučaj kod minobacača.

b) Kontrabatiranje se može, delimično ili potpuno, zasnivati na stavu iščekivanja, dok je kod protivminobacačkih dejstava najvažnija brzina akcije pošto su ciljevi veoma nestalni.

c) Kontrabatiranje dobija izrazito različite karakteristike zavisno od toga da li su dejstva u celini ofanzivna ili defanzivna. U prvom slučaju se napadačeva artiljerija mora izboriti za vatrenu nadmoćnost i neprikidno je odžavati. U drugom slučaju će na nišanu biti samo protivnikove baterije koje nanose najviše gubitaka pešadiji. Kod protivminobacačkih dejstava, međutim, ne postoji osetljiva razlika između napada i odbrane — ona se uvek izvode munjevitim gađanjem protivnikovih vatrene izvora.

d) Kontrabatiranje se može izvoditi i avijacijom, na čije se dejstvo u tom slučaju nadovezuje artiljerijska vatra, bilo u cilju rasterećenja, bilo radi nastavljanja neutralisanja započetog avijacijom. Kad je, pak, reč o protivminobacačkim dejstvima, avijacija dolazi u obzir uglavnom za otkrivanje ciljeva.

Kontrabatiranje se organizuje po dubini na oko 10 km od linije dodira, a po širini koliko iznosi i korpusni sektor. Dubina zone za protivminobacačka dejstva je manja od polovine ovog prostora, a široka je kao i front divizije. Na toj se površini ne može izdvojiti nijedan deo zemljišta na kome se ne bi mogli naći vatreni položaji minobacača.

e) I u pogledu sredstava, odnosno načina otkrivanja ciljeva, postoje vidne razlike. Tako, naprimer:

— određivanje pravca po blesku dolazi u obzir samo kod kontrabatiranja, dok kod protivminobacačkih dejstava ne (zbog slabijeg plamena);

— fonotelemetrija se primenjuje kod kontrabatiranja, dok se pomoću nje minobacači mogu otkrivati samo ako su joj stanice isturene što više prema neprijatelju;

— zbog male brzine zrna radar je pogodniji za otkrivanje minobacača nego baterija;

— dešifrovanje aerofotosnimaka je korisnije kod kontrabatiranja zbog pomenute veće stalnosti ciljeva, kao i zbog težeg maskiranja artiljerijskih vatrene položaja, prilaznih puteva, kamiona u sastavu artiljerijskih jedinica itd.

— izviđanjem iz vazduha više se mogu koristiti artiljerijske jedinice nego minobacačke iz istih razloga kao i kod aerofotosnimaka. Pored toga, vatrene položaje artiljerije obično štite protivavionska oruđa čija vatra takođe privlači pažnju izviđača na artiljeriju;

— osmatranjem sa zemlje lakše se utvrđuju glomazni ciljevi koji, sem toga, ređe menjaju mesto, te je i ono pogodnije za kontrabatiranje nego za protivminobacačka dejstva;

— proučavanje kratera stvorenih eksplozijom daje više elemenata za ocenu pravca i ostojanja ako je reč o minobacačkoj nego o artiljerijskoj granati.

Cilj protivminobacačkih dejstava je utvrđivanje položaja i neutralisanje ili uništenje protivnikovih minobacača, eventualno, ukoliko se mogu dostići, sredstava za lansiranje lakih raketa čije su mnoge karakteristike slične minobacači-

ma. Ona mogu imati i karakter preventivne akcije, ali se pretežno izvode za vreme boja i u tešnjoj povezanosti s njim nego kontrabatiranje.

Minobacačka dejstva će preovlađivati na ispresecanom zemljištu. Zato pisac potseća na sledeće osobine minobacača:

— balističke, koje omogućuju gađanje i duboko zaklonjenih ciljeva;

— veliku jačinu svakog pojedinog udara, veću u poređenju s artiljeriskim oruđem istog kalibra;

— malu težinu oruđa koja mu omogućuje veliku pokretljivost;

— jednostavnost, čime mu je obezbeđena neprekidna efikasnost;

— dovoljnu preciznost za gađanje relativno malih ciljeva.

Kada se imaju u vidu osobine, onda se lakše mogu sagledati zahtevi kojima protivminobacačka dejstva moraju da udovolje. Pisac te zahteve formuliše ukratko ovako:

a) Dejstva se, pre svega, moraju izvoditi sličnim oruđima koja imaju dovoljno krivu putanju, domet bar toliki da mogu dostići neprijateljeva oruđa u borbenom poretku bataljona ili taktičkih podgrupa, snagom udara toliku da nadoknade nedovoljnu preciznost, mogućnost grupnog gađanja radi neutralisanja izvesne prostorije na kojoj ciljevi nisu pojedinačno utvrđeni, kao i da, u određenim granicama, učestvuju u manevru vatrom.

b) Vatra se mora sručiti na cilj brzo i tačno. Ukoliko je to potrebno, treba je uskladiti s vatrom ostalih sredstava. Ovo se može postići stvaranjem takve organizacije koja će omogućiti da prva intervencija vatrom bude brza i dovoljno snažna; koja će raspolagati takvim sistemom osmatranja i takvim sredstvima veze koji će joj omogućiti pravovremeno otvaranje vatre i njeno trajanje sve dok to bude potrebno; koja će biti izrazito gipka u pogledu broja jedinica koje mogu intervenirati.

c) Pošto se na bojištu sve radi u interesu pešaka-boraca, potrebno je i oruđa namenjena za protivminobacačka dejstva uklopiti u sistem vatre kojom se podržava pešadija, kako bi se vatrom minobacača pojačala vatra poljske artiljerije za podršku, a istovremeno obezbedilo učešće dela artiljerije u protivminobacačkim dejstvima.

Kad je reč o organizaciji vatre, koju karakteriše više nepredviđeno nego planirano gađanje, a takva su protivminoba-

cačka dejstva, treba se, po mišljenju pisca, pridržavati sledećeg:

— izabrati takav borbeni poredak oruđa koji će omogućiti tučenje čitave širine i dubine zone sa koje bi protivnikovi minobacači mogli ugrožavati trupe; određivanje unapred te zone nije teško kad se znaju balističke osobine protivnikovih minobacača i osnovni pravci sopstvenih taktičkih dejstava;

— ostvariti najpogodnije uslove za najveću brzinu intervencije, koja se postiže ako je proces »javljanje — odluka — dejstvo« što kraći. Skraćivanje pomenutog procesa uslovljeno je dobrim delom time da obaveštenja što pre stignu do komandanta koji odlučuje o dejstvu. Javljanje može biti odozdo i odozgo. U prvom slučaju nametaće se pretežno nepredviđena, a u drugom planirana gađanja.

Kad govori o najpogodnijem borbenom poretku, pisac deli oruđa koja mogu učestvovati u protivminobacačkim dejstvima na tri kategorije: u prvoj su oruđa čija je osnovna namena protivminobacačko dejstvo — to su grupe teških minobacača kalibra 120 mm; u drugoj su oruđa čiji je jedan od glavnih zadataka protivminobacačko dejstvo — to su oruđa pukovske čete kalibra 107 mm; treću sačinjavaju oruđa koja mogu dobiti zadatak da dejstvuju protiv minobacača, ali normalno imaju druge zadatke — tu spada sva poljska artiljerija i, ponekad, avijacija.

Očigledno je da se raspored lake artiljerije ne može potčiniti zahtevu za protivminobacačko dejstvo. To se, do izvesne granice, može učiniti s minobacačima kalibra 107 mm. Dakle, skelet protivminobacačke vatre mogu da čine samo teški minobacači. Njih dopunjuju minobacači kalibra 107 mm, a artiljeriska oruđa dejstvovaće tek na zahtev, s vremena na vreme. Komanda zadužena za organizovanje protivminobacačkih dejstava moraće, prema tome, da odredi samo raspored teških minobacača. Raspored lakih minobacača će samo sugerirati, a na osnovu rasporeda diviziske artiljerije uzeće podatke o njenim mogućnostima za protivminobacačko dejstvo.

Pisac potom iznosi svoje mišljenje o najpogodnijem načinu organizovanja protivminobacačkih dejstava i daje dve varijante. Po prvoj bi se ona organizovala na nivou taktičke grupe (u napadu) ili puka (u odbrani), a po drugoj kod komande diviziske artiljerije. U prvom slučaju potrebno je da onaj koji organizuje

ova dejstva raspolaže odgovarajućim oruđima, da ima izvesnu samostalnost u odlučivanju, da ova dejstva može uklopiti u masu divizijske vatre i da može zahtevati vatru ostalih sredstava posredstvom komandanta divizijske artiljerije. Pošto pulkovske čete 107 mm, kao što je već rečeno, ne mogu da čine osnov protivminobacačke vatre, potrebno je taktičkoj grupi ili puku pridati baterije minobacača 120 mm ili ih, pak, njima podržavati. Komandir baterije bi tada bio »komandant« celokupne protivminobacačke vatre taktičke grupe, odnosno puka. Na njegovom komandnom mestu trebalo bi da se nalaze najmanje dva oficira: jedan zadužen za gađanja, a drugi za prijem obaveštenja. Pisac misli da bi ova varijanta mogla da zadovolji jer omogućuje veliku efikasnost protivminobacačkih dejstava.

Kod komande divizijske artiljerije postoji protivminobacačka sekcija koja, ustvari, vrši samo funkciju informisanja i planiranja. Pisac, međutim, smatra da bi bilo mnogo bolje kad bi ta sekcija u okviru divizije postala pokretačka snaga protivminobacačkih dejstava u celini, da ona raspoređuje oruđa, organizuje osmatranje, naređuje dejstvo neposredno potčinjenih oruđa i po potrebi zahteva vatru divizijske artiljerije i ostalih sredstava. Po njegovom mišljenju, to bi se organizacijski moglo sprovesti bez većih teškoća i on u tom smislu daje izvesne predloge. Pre svega, sekcija bi morala da preraste u »divizijsku komandu protivminobacačkih dejstava« koja bi bila povezana sa komandama minobacačkih baterija koje bi sačinjavale »protivminobacačke ko-

mande sektora«. Dužnosti komandanta divizijske komande protivminobacačkih dejstava bile bi: da organizuje objedinjeno dejstvo na celom divizijskom sektoru, da nadzira planiranje dejstva, da obezbeđuje sadejstvo između baterija pojedinih zona kada je to moguće, da zahteva intervenciju ostalih sredstava divizije, da obezbeđuje i prati informativnu aktivnost kako odozdo navise, tako i odozgo naniže da se brine o snabdevanju municijom, da zahteva upotrebu izviđačkih aviona ili helikoptera za osmatranje i da naređuje učestvovanje minobacača u opštoj masovnoj vatri divizije.

U zaključku pisac ističe da bi za stvaranje efikasne protivminobacačke organizacije, u svakom slučaju, trebalo:

a) raspolagati znatnim brojem grupa i baterija minobacača kalibra 120 mm koje bi pretstavljale stalnu osnovu protivminobacačkih dejstava;

b) tako organizovati komande grupa i baterija minobacača 120 mm da mogu ispunjavati organizacijske i komandne funkcije u pogledu protivminobacačkih dejstava u okviru divizije i taktičke grupe;

c) staviti komandama na raspolaganje potrebna sredstva veze, kako bi ove mogle ispuniti ulogu »pokretačkih centara« protivminobacačkih dejstava;

d) težiti tako gipkoj organizaciji koja bi obezbedila, s jedne strane, efikasnost i brzinu protivminobacačkih dejstava, a, s druge, uključivanje tih vatrenih sredstava u izvršenje zadataka, po opštem planu vatre, jedinice koja se podržava.

SeŠ

General Paolo Supino

RAZMIŠLJANJA O KONCENTRACIJI MOĆI¹⁾

U ovom članku pisac razmatra pojam i sadržaj »koncentracije moći«, odnosno operaciju u uslovima eventualnog nuklearnog rata, kod koje se, po njegovom mišljenju, više ne može govoriti o koncentraciji snaga (ljudstva i sredstava) u ranijem smislu tog pojma, već o koncentraciji moći.

¹⁾ I riflessi operativi della concentrazione di potenza, generale Paolo Supino, *Revue Militaire Générale*, Francuska, mart 1960.

Koncentracija moći — važan taktički faktor. — Operativna aktivnost u ratu oduvek je imala za cilj da se ostvari potrebna koncentracija snaga, koja je kroz istoriju najpre bila izražena u silini udara, a zatim sve više u jačini vatre, s ciljem da se na određenoj prostoriji postigne uništenje ili bar dezorganizacija neprijateljskih snaga. Zahtevala se i još uvek se traži što intenzivnija akcija, koja se može ostvariti brzim uzastopnim dejstvima — dok se ne postigne određeni zadatak. Ova se dejstva često, usled brzog

razvoja događaja i nepotpunog poznavanja situacije kod protivnika, pa i kod sopstvenih snaga, svode samo na pokušaje rešenja zadatka.

Najbitniji uslov u cilju postizanja uspeha sastoji se u planiranju i ostvarenju najcelishodnijeg skupnog dejstva posebnih akcija koje, prema potrebi, treba ojačavati i sprovesti sve do postignuća željenog rezultata.

Pisac smatra da nije suvišno analizirati način upotrebe moći, kao i njene osobine, što njenoj koncentraciji treba da obezbedi funkciju najznačajnijeg taktičkog faktora. Danas nije više aktuelna izreka »udaraj što jače i pouzaj se u sreću«, već ovoj analizi treba pristupiti sa daleko većom oprežnošću, zbog velike složenosti savremenih ratnih dejstava. Stoga je potrebno razmotriti najcelishodniji način za ostvarenje »koncentracije moći«, kao i njegovo usavršavanje.

Pisac naročito ističe da analiza »koncentracije moći« prethodno predstavlja osnovu za pravilno razumevanje posledica napreda naoružanja i njegove evolucije u budućnosti, a pored toga ona pruža i dosta solidan kriterij za ocenu efekata koje od savremenog naoružanja treba očekivati u novim uslovima.

Raniji pojam »koncentracija snaga« promenio je svoje značenje. U prošlosti se ta koncentracija postizala sredstvima koja su davala odgovarajuću snagu, a danas se ona postiže koncentracijom efekta koju omogućuju odgovarajuća sredstva. Suvišno bi bilo tvrditi, podvlači pisac, da princip »mosovnosti«, čime se ranije želela postići potrebna koncentracija snaga, sada gubi svoj značaj, u doba kada se od koncentracije »masa« prelazi na koncentraciju »moći«. On dalje tvrdi da to još ne znači potpuno napuštanje koncentracije snaga, jer koncentracija moći, ustvari, zahteva isto tako izvesne postupke (izražene u zauzimanju borbenog poretka) koji bi se mogli izjednačiti sa koncentracijom snaga (sredstava), mada su oni tehničke, a ne taktičko-operativne prirode.

Danas se koncentracije izražavaju postignutim efektima, a ne brojem (količinom) sredstava. One su na putu da postanu novi taktički faktori koji su u stanju da isključe one ranije i da možda, u bliskoj budućnosti, postanu isključivi.

Nalazimo se, po mišljenju pisca, u prelaznom periodu, kada se ovaj prelaz naglo vrši. Misaoni (teorijski) proces je dosta spor zbog toga što se konvencionalno naoružanje još uvek primenjuje, i to u

širokim razmerama, a moderno naoružanje se tek postepeno afirmira.

Zauzimanje borbenog poretka gubi takođe svoj raniji značaj jer je, u uslovima velike rastresitosti i postojanja brzopokretnih jedinica, njegovo zauzimanje olakšano.

Osnovne karakteristike koncentracije moći. — Pisac smatra da se danas može slobodno tvrditi da je efikasnija ona koncentracija kojom se, pri postojanju manjeg broja sredstava, ostvaruje veća moć. Do ovog zaključka se došlo nastavlja pisac, tek pošto je postalo jasno da se koncentracijama moći postižu značajni efekti i u taktičkim okvirima i pošto je utvrđena mogućnost njihovog lakog ostvarenja prilikom manevra i koncentracije uopšte.

Kod koncentracije moći se ne postavlja problem zasićenosti prostora, pošto ona ne traži onaj prostor i ono vreme koji su potrebni pri promeni elemenata borbenog poretka snaga i sredstava u konvencionalnim uslovima, koji su, ponekad, zahtevali od nekoliko nedelja do nekoliko meseci. Naprotiv, koncentracije moći su brže i pravovremene, pa mogu relativno lako da postignu vrlo veliku efikasnost.

Pronalazak nuklearnog naoružanja predstavlja, verovatno, kulminaciju jednog procesa u razvoju naoružanja uopšte, koji je već kod klasičnog naoružanja postigao zavidne rezultate. Stoga postupci u eventualnom nuklearnom ratu ne predstavljaju nešto potpuno novo i suprotno koncepcijama i merama koje su razmatrane i preduzimane pri koncentraciji snaga klasičnog tipa. Koncentracije moći mogu imati odlučujući efekat samo ako su im stavljena na raspolaganje sredstva velikih mogućnosti, čiji domet iznosi više desetina kilometara u taktičkim okvirima, koja su u stanju da razviju operacije originalnih karakteristika i vanredne efikasnosti.

Operacije u cilju koncentracije moći. — Osnovne karakteristike koncentracije moći, kao posledice uvođenja savremenog naoružanja, koja određuje tok i daje opšti izgled razvoju operacija, bile bi: pojačana važnost pojedinačnih akcija (dejstava), velika pokretljivost u izvršenju zadataka, velika efikasnost sredstava, pa prema tome i izvođenja operacije u celini.

Pri govoru o sredstvima (tenkovi, projektili, avioni) posebno treba istaći značaj vazdušnodesantnih jedinica, koje mogu biti upotrebljene na velikim udaljenjima od fronta i u pozadini neprijatelja, zahvaljujući naoružanju velike moći

kojim su snabdevene i koje omogućuje izvođenje složenih operacija velikih razmera.

Moderno naoružanje omogućuje brzu koncentraciju vatre na bilo koju tačku operativnog prostora, što dovodi do proširenja »fronta« — ukoliko se još može govoriti o njemu. Dimenzije operativnog prostora se povećavaju i iznose 200—300 km po frontu i dubini za sredstva KoV, a još 2—3 puta više od toga kada je reč o avijaciji i projektilima za sadejstvo sa KoV.

Velika prostranstva olakšavaju izbor reјona na koje će se izraziti koncentracija moći, ali će taj izbor najčešće pasti na one reјone — pravce u kojima se borbeno sredstvo Kov lakše prilagođavaju i u kojima se lakše ostvaruje sadejstvo sa avijacijom.

Pisac je mišljenja da će se, verovatno u bliskoj budućnosti, — pomoću oruđa u ograničenom broju ali velike moći, koje bi bilo postavljeno na granicama operativnih zona, pri čemu se mora voditi računa i o mogućnostima manevra, — moći ostvariti apsolutna nadmoćnost nad veoma velikim prostorom.

Novi operativni postupci. — Operacije će se izvoditi kombinovanom upotrebom kopnenih i vazduhoplovnih snaga, uključujući tu i vazdušne desante. Te će snage biti upočetku raspoređene na ivicama (granicama) operativnih zona kako bi bile u mogućnosti da koncentrišu svoje dejstvo vatrom i pokretom na bilo koji pravac. Početna grupisanja, mada značajna, veoma su nestalna, pa treba voditi računa o mogućnostima nanošenja jakih udara, i to na prvi zahtev, po bilo kom cilju.

Logično se može pretpostaviti, ističe pisac, da će se razvoj operacije morati silom prilika prilagođavati novonastalim situacijama, što će se prvenstveno ogledati u dejstvu po najvažnijim elementima borbenog poretka, tj. po onim reјonima odakle neprijatelj dejstvuje, kako bi se njegova aktivnost paralisala i njemu nametnula sopstvena volja.

Ponekad postoji mogućnost da se, posle prvog udara, protivnik odrekne odlučujuće bitke u očekivanju da izabere pogodnije uslove (momenat) za nju. Ovakvi postupci, po mišljenju pisca, imaju za cilj da dovedu glavne snage protivnika do »udara u prazno«, ali se oni mogu prime-

njaviti samo kada se raspolaže velikim operativnim prostorom.

Najverovatnije je da će u operacijama obe strane, prvenstveno, težiti da najenergičnije udare najmoćnijim sredstvima po najvažnijim elementima borbenog poretka. Obe će strane biti prinuđene da izbegavaju odlučujuća rešenja i da u potpunosti koriste mogućnosti pomeranja (premeštanja) svojih snaga. Za ovakav manevar potrebna je velika spremnost, tj. osobina kojom treba da se odlikuju svi komandanti. Očigledno je da će uspeh biti na strani onoga koji bude umeo da se bolje pripremi i bolje predvidi razvoj operacije. Sada je više no ikad ranije potrebno, ističe pisac, izvršiti racionalnu pripremu i razviti što veću aktivnost kako u teoriskom tako i u praktičnom pogledu.

Neka važna gledišta (postavke) modernog ratovanja (naprimer, pitanje koncentracije i grupisanja snaga) danas su pristupačnija i prihvatljivija nego što su to bila u Drugom svetskom ratu.

Novo koncepcije olakšavaju rešavanje problema koji se postavlja pred pojedine vidove oružanih snaga i koji postaju sve sličniji i ujednačeniji. Razlike u zadacima pojedinih vidova, pa i rodova, uvođenjem nove tehnike postepeno nestaju. Ovo se naročito uočava u kopnenim i vazdušnim operacijama. Ove se operacije sada sve više vode tehnikom (sa odgovarajućim stručnim kadrom), a sve manje ljudstvom.

U tehničkom (»mašinskom«) ratovanju pitanje uticaja »morala« mase, po mišljenju pisca, možda je već prevaziđeno. To pitanje morala je veoma osetljivo i nikad se sa tačnošću ne može predvideti njegovo dejstvo, s obzirom na mnogobrojne faktore koji na njega, u raznim situacijama, utiču. Tehnika, naprotiv, ima svoje određene mogućnosti i ovim uticajima podleže u daleko manjoj meri, pa i tada se te negativne strane, uglavnom, nadoknađuju snažnijim dejstvom novog oružja.

Pri sadašnjem stepenu nauke i tehnike naročito se podvlači značaj tehnike, njenog napretka i efekata koncentracije moći. Zbog svega toga se i buduć izgled operacija naročito ističe u sadašnjoj fazi razvoja vojne nauke.

ČASOPISI

VOJNI GLASNIK

Br. 4/1960

General-major Milan Pavlović: *Borbena obezbeđenje i protivoklopna odbrana*

U članku se analizuje borbena obezbeđenje u poslednja dva svetska rata, kao i u posleratnom periodu, i dokazuje postavka da ono tesno zavisi od karaktera i načina dejstva glavnih snaga i od toga kakvim su borbenim sredstvima te snage opremljene. S obzirom na radikalne izmene koje su nastale u načinu dejstva i sredstvima, pisac iznosi svoje mišljenje o nekim bitnim pitanjima u vezi s temom članka.

Potpukovnik Alija Lošić: *Primena nastavnih metoda i sredstava u nastavno-obrazovnom radu*

Članak pretstavlja obrađena iskustva sa seminarara na kojem su uz pomoć odgovarajućih stručnjaka ispitivani metodi, mogućnosti primene i principi upotrebe raznovrsnih nastavnih sredstava u savremenom nastavno-obrazovnom radu sa odraslima.

Pored ovih »Vojni glasnik« donosi i sledeće članke:

Majori Gvozden Vuković i Stanko Delač: *Gađanje noću streljačkim naoružanjem*

Pukovnik Šefket Hasandedić: *Taktička obuka pozadinskih jedinica*

Kapetan I klase Ljubiša Đorović: *O kompleksnoj obuci u bateriji zemaljske artiljerije*

Potpukovnik Stevo Vujnović: *Ostupna dejstva oklopnih jedinica*

Potpukovnik Pero Grubačević: *Artijeriska gađanja tenkova sa osmatranjem pomoću ogleдалa*

Kapetan Slobodan Dundić: *Izrada zaklona za oruđa i sprave pav baterije 94 mm*

Potpukovnik Vladimir Timčenko: *Primena infracrvenih uređaja u inženjerskom izviđanju*

Kapetan I klase Milorad Šaulić: *Korišćenje mesnih sredstava za dekontaminaciju*

Major Aleksandar Nikolić: *O primeni kratke baze i pomoćne osnovice u topografskim radovima*

Potpukovnik Aleksije Pljevaljić: *Obuka vojnika jedinica veze u drugoj godini službe*

Kapetan I klase Obrad Dinić: *Tablice gađanja za bestrajni top 75 mm*

U rubrici »Iz Narodnooslobodilačkog rata« potpukovnik Radovan Panić piše: *Sećanje na narodnog heroja Dušana Vukasovića-Diogena*

Rubrika iz »Inostranih armija« donosi tri prikaza i taktičko-tehničke i druge novosti.

VOJNI GLASNIK

Br. 5/1960

Pukovnik Spasoje Vojinović: *Zasede*
Pisac najpre objašnjava kad, na kojem mestu i u kojim taktičkim radnjama je moguće organizovati zasede. Kao najizrazitiji primer ističe zasede u dubokoj neprijateljevoj pozadini. Taj vid zasede detaljno je obrađen u članku.

Potpukovnik Milorad Bjelić: *Upotreba oklopne čete u odbranbenim dejstvima*
Razmatrajući osnovna pitanja kao: mesto i ulogu oklopne čete u odbranbenim dejstvima, organizovanje, uređenje i izvođenje odbrane, pisac se zadržava na obradi izvesnih detalja koji nisu predviđeni pravilskim odredbama.

U ovom broju »Vojni glasnik« ima i prigodnu rubriku povodom petnaestogodišnjice završnih operacija u kojoj su objavljeni prilozi pukovnika Milisava Nikića: *Na kraju ratnog puta*, general-majora Dimitrija Vojvodića: *Poslednji obruč*, i majora Anta Rosija: *Na prilazima Trstu*.

Sam pomenutih »Vojni glasnik« donosi i ove članke:

Potpukovnik ing. Miljko Đurić: *Proizvodnja i primena atomskog oružja*

Pukovnik Zdravko Kolar: *Istoriska građa u moralnom vaspitanju vojnika*

Potpukovnik Mileta Vukadinović: *Gađanje pištoljem bez nišanjenja*

Kapetan I klase Mladen Komarski: *Obuka budućih komandira odeljenja u jedinicama veze*

Potpukovnik Mihailo Oljača: *O artiljeriskom gađanju noću*

Kapetan I klase Jovan Dragojević: *O minijaturnom protivoklopnom poligonu*

Kapetan Bogdan Perić: *Obuka u poznavanju vazduhoplovstva u pav jedinicama*

Kapetan I klase Josip Kufrin: *O uglu kursa pri gađanju oklopnih vozila*

U rubrici »Prikazi novih knjiga« pukovnik dr. Aleksandar Mezić piše o knjizi *Sanitetska služba u partizanskim uslovima ratovanja* od Dr. Đorđa Dragića, a pukovnik Stojan Korać o knjizi *Ishrana* od intendantskog pukovnika Vukašina Ilića.

Rubrika »Iz inostranih armija« donosi tri prikaza i taktičko-tehničke i druge novosti.

VAZDUHOPLOVNI GLASNIK

Broj 2/1960

General-major avijacije Enver Čemalović: *Savremena vazduhoplovna tehnika i neka pitanja njene upotrebe u budućem ratu*

Pisac se ukratko osvrće na vrhunska oružja savremenih taktički najopremljenijih armija i to nuklearna oružja, raketo naoružanje i vazduhoplovstvo, a zatim iznosi svoje mišljenje o odnosu pojedinih vrsta vodenih projektila i aviona koje ti projektili ugrožavaju, kao i o razvoju tog odnosa u budućnosti.

Vazd. tehn. pukovnik ing. Slobodan Kručićanin: *Problem međuplanetarnog letenja*

U članku se najpre obrađuje pitanje kosmičkog leta uopšte, zatim se prelazi na sredstva za podizanje veštačkih tela u orbit i sredstva za kosmički let.

Potpukovnik avijacije Jan Janez: *Neka aktuelna pitanja vizuelnog izviđanja iz vazduha*

Osnovno pitanje koje se obrađuje u članku je odnos vizuelnog prema ostalim načinima izviđanja iz vazduha. Pored toga, pisac se dotiče i nekih pitanja organizovanja i izvršenja vizuelnog izviđanja ukazujući na zahteve koji se u tom pogledu nameću obuci kako jedinica, tako i neposrednog izvršioca — izviđača.

Casopis donosi i ove članke:

Major avijacije Dragoslav Janković: *O proceni protivdejstva LPAA — proračun vatrenih mogućnosti*

Major avijacije — pilot Veljko Plješćić: *Manevar iskakanja na potrebnu visinu*

Vazd. tehn. pukovnik Miro Boras i pukovnik avijacije — pilot Stevan Roglič: *Uređaji za lansiranje vođenih projektila (nastavak)*

Pukovnik avijacije Hivzo Malohodžić: *O nekim problemima impulsne radarske tehnike*

Potpukovnik avijacije Anton Požeg: *Neka novija dostignuća elektronike u PVO*

Kapetan I klase avijacije — pilot Momčilo Josipović: *Proračun vetra pri instrumentalnom letenju*

Vojni službenik IX klase Bartek Eduard: *Meteorološki uslovi rasprostiranja radioaktivne prašine u odnosu na eksploziju u Sahari*

Kapetan I klase sanitetske službe dr. Rudi Debijadi: *Uticao alkohola i duvana na letače*

U rubrici »Iz stranih RV« časopis donosi više prikaza, vesti i novosti.

MORNARIČKI GLASNIK

Broj 2/1960

Kapetan fregate Kuzman Smileski: *Protivatomska odbrana brodova*

U članku se najpre razmatraju karakteristike raznih vrsta atomske eksplozije na moru, a zatim se govori o merama za zaštitu ljudi i plovnih objekata, kako tehničkog tako i taktičkog značaja. Ove poslednje su naročito detaljno obrađene.

Kapetan fregate Stevo Vujinić: *Problemi odbrane od mornaričko-diverzantskih jedinica*

U početku pisac daje kratak pregled istoriskog razvoja ovih jedinica, da bi se kasnije zadržao na ovim pitanjima: angažiranje malih ljudskih i materijalnih snaga velike udarne moći; zavisnost od nosioca; suradnja s obavestajnom službom; kadar — osnova svih uspeha; o nekim načelima upotrebe i mogućnostima diverzanata i njihovih sredstava; napadi na brodove i luke i odbrana od tih napada.

Casopis donosi i ove članke:

Major avijacije Dragoslav Janković: *Proračun vatrenih mogućnosti lake protivavionske artiljerije*

Kapetan fregate Stevan Kovačević: *O nekim osobinama ličnosti i njihov uticaj na moralno vaspitanje mornara*

Ing. Ivo Petković: *Boforova skala ve-tra i njena primena u pomorstvu*

Kapetan I klase Stevan Đukić: *Brod-ske plinske turbine*

Sem toga, u ovom broju »Mornaričkog glasnika« zastupljene su i rubrike »Od-zivi čitalaca«, »Iz pomorske literature«, »Iz nauke i tehnike«, »Vesti i novosti« i »Bibliografija«.

VOJNO-EKONOMSKI PREGLED

Broj 2/1960

Pukovnik Dragić Gajović: *Organi po-zadine i naknada štete*

U članku se opisuje postupak i dono-šenje rešenja o naknadi štete, zatim se obrađuje pitanje ko rešava o štetama i daju sugestije o vođenju knjige manjkova i oštećenja i naknada štete.

Pukovnik Rudolf Musi: *Novac i nje-gove funkcije*

Pisac nastoji da popularno i ukratko objasni pojam i neke funkcije novca u opšte i posebno u našoj privredi.

Potpukovnik Branislav Vukadinović: *Imovinsko-pravne posledice izmene ugo-vornih uslova u građevinskim ugovorima*

U toku izvršenja ugovora o građenju može doći voljom stranaka ili nezavisno od nje do izvesnih momenata koji na od-ređen način utiču na sklopljen ugovor, bilo na njegove bitne ili nebitne elemen-te. Pisac u članku objašnjava postupke u pojedinim slučajevima.

U Časopisu su objavljeni i sledeći članci:

Potpukovnik Milan Zečević: *Neka pi-tanja iz poslovanja materijalno-finansi-skih organa III i IV stepena*

Potpukovnik Igor Vrbančić: *O nužno-sti izmene sistema knjigovodstva u JNA*

Pukovnik Vladan Veličković i major Đuro Radović: *O mastima uopšte sa osvrtom na metode dobijanja i stabilizacija svinjske masti*

Pored tih članaka časopis donosi rub-rike: »Pitanja iz prakse«, »Iz inostranih armija« i »Ekonomske, naučne i tehničke novosti i zanimljivosti«.

VOJNO-TEHNIČKI GLASNIK

Broj 4/1960

Ing. Boško Stanisavljević: *Uticaj eks-tremnih temperatura na brzometnost ar-tiljerijskih oruđa*

Kapetan I klase Anton Hila: *Uredaj za prenos elemenata gađanja PA bate-rije 88 mm M 18/36, 37*

Kapetan I klase ing. Pavle Drakulić: *Raketni motori*

Dr. ing. Franc Podbrežnik: *Zaštita od korozije rezervoara i tankera za benzin i naftine derivate*

Potpukovnik Simon Simonović: *Kra-tak osvrt na razvoj amfibija od Prvog svetskog rata do danas*

Ing. Milan Milivojević: *Savremena he-miska sredstva za poboljšanje kvaliteta betona*

Major Miroslav Pedišić: *Razvoj pav nišanskih radara*

Sem pomenutih članaka u časopisu su objavljene naučne i tehničke novosti i zanimljivosti iz inostranih časopisa.

VOJNO-TEHNIČKI GLASNIK

Broj 5/1960

Pukovnik Pero Grubačević: *Gađanje LPAA sa osmatranjem pomoću ogledala*

Major Miroslav Pedišić: *Osvrt na čla-nak »Beskontaktni sistemi za prenos ele-mentata gađanja i za daljinsko uprav-ljanje«*

Poručnik Božidar Milanović: *Radilište i ekipe za čišćenje municije u skladištima*

Pukovnik u penziji Konstantin Lako-vić: *Razvoj oklopnih vozila i mišljenja o najverovatnijem obliku, težini i ulozi bu-dućih tenkova*

Kapetan I klase ing. Bojan Vandot: *Zaštitna moć streljačkog rova u atom-skom ratu*

Kapetan Radomir Savin: *Polaganje koloseka kompletnim šinskim poljima*

Ing. Božidar Mitrović: *Uredaj za au-tomatsko snimanje poprečnih i podužnih profila reka, jezera i pristaništa*

Pukovnik Veljko Matičević: *Poligoni ve-ze — osnova materijalno-tehničkog obez-beđenja nastave u jedinicama veze*

Dr. ing. Rajko Tomović: *Razvoj vojne elektronske opreme i njenih sastavnih delova*

Kapetan I klase Fric Nojman: *Osvrt na članak »Hermetizacija kao način zaštite sredstava veze«*

Sem pomenutih članaka u časopisu su objavljene naučne i tehničke novosti i zanimljivosti iz inostranih i domaćih časopisa.